

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

34. De vastis motibus Iracundiæ: deque lenibus & moderatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

De vastis motibus iracundia.
Deque lenibus, & moderatis.

CAPVT XXXIV.

Motus ira
cundia in
obiurgatio
nibus.

Distinguendi sunt etiam nonnulli motus grandes, & vasti, quorum apud rusticos homines duros, & ceruicicos, vel etiam apud alios inueteratae malitiae viros, nonnunquam opportunus est usus: Neque enim compolitis ad eloquentiam motibus plus mouentur, quam cautilenit: Atque ut ipsi vasti sunt, & vegrandes, ita etiam atrocibus plerumque, & incompolitis motibus, sine tamen prudentiae dispendio tractandi, quod mihi videtur Gilda sapiens in acri illa, contra Ecclesiasticum ordinem corruptione, cum apud feros, & plumbeos homines res ageretur, praestitisse. Ita enim incipit:

Gilda sapiens
in correptione.
Biblioth.
SS. t. 5. p.
387.

Britania habet sacerdotes, sed nonnullos insipientes: quam plurimos ministros, sed multos impudentes: Clericos, sed quosdam raptores, subdolos: Pastores, ut dicuntur, sed occisioni animarum lupos paratos. Quippe non commoda plebi prouidentes, sed proprii plenitudinem ventris quarentes.

Deinde, Pinguedinis gratia taurorum more rancos, & ad illicita infeliciter promptos, vultus arroganter in altum habentes, & sensus conscientia remordente ad ima, vel tartarum demersos.

Mox, quid ad haec dormitantibus animae oculis aspiciatis? Quid talia sardis sensuum auribus auiscultatis?

Ita vir pius, in tota illa inuictua homines tractat non molli articulo blandiens, sed quasi robustiori turba classicum canens, non curat autem, quam dispoñt dicat, aut lecte, aut quibus figuris illuminet affectus, videt enim cum crassis ingenijs agendum, quibus si mollius propines iracundiam, cogeris dicere: *Miserum non intellexerunt.*

Obiurgatio
num usus
apud gene
rosos ani
mos.

Alia profus in obiurgationibus agendi ratio est, apud generosos animos, qui non temere irritandi, sed leni quadam, & honesta iracundia stimulandi sunt, quod prudentissimè, & discretissimè praestitit M. Tullius Philipp. prima in nobili illa Dolabella, & Antonij reprehensione. Sed per Ders: *immortalis.* Te enim intruens Dolabella, qui es mihi charissimus, non possum de vniuersaque vestrum errore reticere Cicero e-

nim vos homines nobiles magna quadam spectantes, non pecuniam, ut quidam nimis creduli suspicantur, quae semper ab amplissimo quoque clarissimoque contempta est, non opes violentas, & populo Romano minime ferendam potentiam, sed charitatem civium, & gloriam concupisse, &c. quae alibi fustus.

Haec plane prudens, excelsa, & moderatè iracunda obiurgatio. Habes eiusdem rei praeclarum exemplum in oratione Germanici, ubi militem ob concitatam seditionem obiurgat. *Quod nomen huic caetui dabit?* (non enim eos dicit ingratos, improbos, conceleratos, quibus ipse adhuc egebat.)

Cornel.
Tacit. l. 1.
Ann.

Milites-ne appellem, qui filium Imperatoris vestri vallo, & armis circumfeditis? an ciues? quibus tam protecta est senatus auctoritas Hostium quoque ius, & sacra legationis, & fas gentium iuribus.

Crimen proponit, conuiuijs abstinet, stimulat etiam pristinae virtutis recordatione: *Prima ne, & vicesima legiones, sub finem quoque asperitatem melle diluit: Tuae Dius Auguste caelo recepta mens. Tuae pater Druse in aetate, tui memoria, iisdem istis cum militibus, quos iam pudor, & gloria inflat, eluant hanc maculam.* Similia sunt, quae habet Linius in obiurgatione Scipionis, de quibus suo loco. In hoc certè genere grauis, & honestus, & suavis est Basilias Magnus, in epistola ad virginem lapsam. Crimen enim exponit magna verborum, & figurarum amplitudine, abstinet tamen acrius conuiuijs, nam vult corrigere, non insultare.

Basil. ad
virgin. lap-
sam 348.

Vbi est ille venerendus tuus habitus?

Vbi honesti mores, & vestis frugalis virginem decens? & honestus ex pudore rubor, & decorus ex continentia, & vigilijs afflorescens pallor, omni coloris suauitate praestantior? Quoties in orationibus impolluta lachrymas effudisti? Quot literas ad sanctos saepe exarasti, quid postulas: non, ut nuptias humanas, aut hanc plenam ignominiae, & dedecoris corruptionem contraheres, sed ne a Domino IESV excideres. Quot vero munera a sponso accepisti, quid opus est dicere? conuictum cum virginibus, progressum cum iisdem, ecomia virginitatis, virgineas benedictiones, iteras velat ad virginem scriptas. At nunc modica aura rebellis afflata spiritus conturbasti, & venerandam illam hereditatem breuissimae voluntatis momento commutasti, quae si faucibus aliquando placuit, felle tamen

FFF 2 post-

post hac amariorem experieris. Hæc ferè ad verbum è Græco expressa. Deinde,

Corrupta est autem, non solum mens tua, sed cum eadem virgineum corpus fœdissima libidine contaminatum. Et horrendum illud, quod pudet me dicere, sed tamen piget tacere, ardet enim velut ignis ossibus ipsis, & medullis adhærescens, nec diutius sustinere possum, sublata membra Christi, fecisti membra meretricis.

Ambr ad virgin. lap. sam cap. 2. Si modo eius est, quod vix credibile.

In eodem genere longè acerbior est D. Ambrosius. *Vnde incipiam?* quid primum? quid vltimè dicam? Bona commemorem, quæ perdidisti. An mala desceam, quæ inuenisti? Eras virgo in paradiso Dei, utique inter flores Ecclesie, eras sponsa Christi, eras templum Dei, eras habitaculum Spiritus sancti. Et quotiens dico eras, necesse est, ut totiens ingemiscas, quia nō es, quod fuisti. Incedebas in Ecclesia, tanquam columba illa, de qua scriptum est: Pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri: splendebas, ut argentum, fulgebas, ut aurum, quando cum hincera, conscientia præcedebas. Eras tanquam stella radians, in manu Domini, nullum ventum, nullas nebulas pertimescebas. Quæ ista subitanea conuersio? Quæ ista repentina mutatio? De Dei virgine facta es corruptio sathanæ, de sponsa Christi scorum execrabilis, de templo Dei fanum immunditiæ, de habitaculo Spiritus sancti, tugurium diaboli. Deinde,

Ambrosius, reprehensio. nis Basiliensis acrior.

Væ tibi misera, & iterum væ, quæ tanta bona parui temporis luxuria perdidisti. Quam tibi spem apud Christum Domini reliquisti, cuius membra tollens, fecisti membra meretricis? Mox ad corruptorem conuertit orationem:

C. 9.

De te autem, quid dicam, Fili serpentis, minister Diaboli, violator templi Dei, qui vno scelere duo crimina perpetrasti, adulterium utique, & sacrilegium: Sacrilegium planè,

vbi vas Christo oblatum Domino dicatum, dementi temeritate polluisti. Balthasar ille Rex Persarum, qui in vasis Domini, quæ de templo Hierosolymis fuerant à Patre eius ablata, bibere cum suis amicis, & concubinis vsurpauit, ipsa nocte Angeli manu percussus crudeli morte punitus est. Quid de te arbitraris perditè pariter, & perditor, & cætera.

Balthasar est punitus.

C. 4.

Hæc verò etiam aduersus lapsam grandia sunt, & horroris plena. *Cessat, cessat* iam violentiæ figmentum, cesset ruboris argumentum, vbi toties membra illa dicata Christo, scelesto mœcho, suis visceribus polluenta præbuiti. Horret animus, mens tabescit, cum ad adytum secleris pertuenitur. Nam, & Medicus, quamuis fortis sit animo, cum alius tamen secat vulnus, pæto ex parte aliqua sustinebit horrorem. Heu perditæ iamne intelligis omnes tibi vias exultationis omnimodis clausas? Iamne scatis, quantum tibi mali, & in carne, & in anima, nefaria libido contulerit. Non istam de te confusionem tuus expectauerat pater, qui te sibi singularem gloriam computabat. Nō hunc luctum, & has lachrymas ex te sibi nasci crederat mater, quæ partus sui gemitum per tuam virginitatem consolabatur, &c.

Ad summum post increpationes adhibet salutaria remedia.

De mixtura motuum irasundia.

CAPVT XXXV.

MOTUS iracundiæ nonnunquam, cum Sarcasmo, hoc est, acri, atque mordaci risu *motus iracundiæ quædam modo temerarius* præclare temperatur: Et hoc quidem vehiculo vehementius afficit, atque deridendos præbet. Minus autem ad auditorum iracundiâ excitandam valet, quam miserationis temperies. Hoc genere acerbè inuectus D. Gregorius in Iulianū.

Orat. 4. 296.

TΑΣ ἰφροσύνας, καὶ ἀνέφροσύνας, ἃς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκείνη, καὶ τὰ ἡμέτερον διασύρων, τοῖς Ἰραδίαις ἀνιπεδείκνυλο, τὸ ἐπιπέωμιον τῶν ἀνάπλων, πῶς λόγῳ διέσωσε; ἢ καλὸν γε τῶν Ρωμαίων βασιλέως τὰς γνάθους ὁρᾶν ἀσχημονέσας, καὶ γέλωτα πολὺν παραχέσας, οὐ τοῖς

Iam sufflationes, & refiationes, quas admirandus ille vir, doctrinæque nostræ sigillatim, verulis mulierculis in contrarium ostentabat. altatis ignem accendens, quo tandem orationis loco ponemus? Præclarum enim profecto erat, Imp. Romani buccas indecorè tumentes cernere, risumque ingentem non exterius tantum, sed his etiam, quibus hac ratione